

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

Kritika a obhajoba multikulturalismu ve světle aktuální situace aneb uprchlíci a migranti v České republice (průvodce studiem)

Cíle studia:

- *objasnit odlišné výklady pojmu „multikulturalismus“;*
- *osvětlit rozdíly mezi „multikulturalismem“ a „pluralismem“;*
- *popsat pozitiva a negativa soužití lidí v multikulturní společnosti;*
- *popsat hlavní mechanismy adaptace cizinců a dalších, kulturně odlišných lidí v majoritní společnosti;*
- *popsat etický a emický přístup k hodnocení úspěšnosti adaptace cizinců a dalších, kulturně odlišných lidí v majoritní společnosti;*
- *provést rekapitulaci stávající multikulturní situace v Evropě, s akcentem na aktuální situaci ve Francii;*
- *analyzovat aktuální situaci, týkající se uprchlíků a migrantů v ČR, s ohledem na všechny důležité – politické, ekonomické, sociální, zdravotní, pedagogické a další – souvislosti;*
- *zaujmout kritický i obhajující postoj k multikulturalismu, s akcentem na jeho pedagogické souvislosti.*

Základní pojmy: *kultura, identita, odlišnost, multikulturalismus, pluralismus, cizinci, uprchlíci, migranti, přistěhovalci, adaptace, asimilace, integrace, inkluze, multikulturní výchova.*

Průvodce studiem:

Následující text představuje jen hrubé základy ve vztahu k dané problematice. Žádné informace zde uvedené není možné považovat za vyčerpávající. V textu posluchače odkazujeme na některé relevantní tištěné či elektronické prameny, kterých je však nepřehledně. Pro hlubší studium doporučujeme vybírat z titulů, které jsou uvedeny nejen v tomto textu, ale i v závěrečných přehledech zdrojů, na které se odkazujeme.

1. Odlišné přístupy k multikulturalismu

Předpona multi - ve slově „**multikulturalismus**“ označuje množství **kultur** a jejich nejrůznější druhy. Může označovat jak **kulturní tradici**, např. západní nebo východní, křesťanskou, židovskou či islámskou apod., tak i **identitu** jazykovou, náboženskou, etnickou, ba dokonce i sexuální. Takto je třeba uvažovat i ve vztahu k multikulturní situaci České republiky.

K multikulturalismu je třeba přistupovat v první řadě jako k **faktickému stavu**, který ovlivňuje každodenní život a klade nové požadavky na politické, ekonomické, sociální, zdravotní, ale

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

také pedagogické strategie v západních společnostech. Ty jsou samy o sobě natolik diferencované, že nemohou dosáhnout homogenity. Jak uvádí Welsch (1998), obsahují velké množství rozličných způsobů života a životních forem, rozličných kultur, jsou multikulturní ve své samé podstatě. **Běžný „multikulturní model“** podporuje odlišnost minority od majoritní populace. Obě se liší jazykem, kulturou, sociálními vztahy ..., i po několik generací, dostávají stejná práva, aniž by se očekávalo, že se vzdají svých specifik, tato jsou naopak podporována. Na odlišnostech se staví, stát všemožně intervnuje ve směru podpory jejich rozvoje. Tak je tomu např. v Kanadě, USA, Austrálii, Švédsku a Nizozemí. **Konceptů multikulturalismu** však známe více.

Pro zájemce:

*V této souvislosti vás odkazujeme např. na publikaci BARŠA, P. Politická teorie multikulturalismu. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-020-9. Dále pak ke studiu doporučujeme dílo BARŠA, P., BARŠOVÁ, A. Přistěhovalectví a liberální stát. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005. ISBN 80-210-3875-6. Z Databazeknih.cz citujeme její anotaci: „Přiliv kulturně cizorodých přistěhovalců vzbuzuje na obou stranách Atlantiku obavy z úpadku národních kultur a otevírá dveře xenofobii a asimilacionismu. Teroristické útoky v USA a v Evropě dále posílily tento trend a posunuly téma přistěhovalectví do středu pozornosti médií. I Česká republika se v průběhu 90. let proměnila v přistěhovaleckou zemi de facto. Jak odpoví na tuto skutečnost? Jako liberální stát se stěží může imigraci zcela uzavřít, může ale volit mezi alternativními přistěhovaleckými strategiemi.“ (cit. 22. 7. 2016) *Jak je z textu zřejmé, jde přesně o naše téma, které mnohé z myšlenek, zde jen naznačené, řeší v jejich hloubce a složitosti.**

2. Kulturní pluralita

Kulturní pluralita je teoretický princip, podle něhož se uznává, že jednotlivá společenství (národy, etnika, náboženské skupiny apod.) mají své **specifické kultury**, které je nutno považovat za zcela rovnocenné. **Pluralitní společnost** (v etnickém, kulturním, náboženském ... smyslu) je všeobecně považována za společnost otevřenou a dobrou. Předpokládá se, že pluralita obohacuje společnost.

Podnět k zamyšlení:

Jak se na tuto tezi díváte Vy? Pokuste se přijít na jeden pozitivní argument – konkrétní příklad dobré praxe a jeden argument negativní.

V obecné rovině můžeme za **pozitivum** považovat to, že mnohé odlišnosti hodnotíme jako zajímavé, v řadě aspektů obohacující. Ba dokonce, některé mohou být „hnacím motorem“ vývoje té či oné společnosti. K **negativům** pak patří problémy pramenící z vzájemného nepochopení, neschopnosti vytvořit přijatelná pravidla pro všechny, ekonomické a sociální problémy, problémy vzájemného soužití, problémy ve výchově a vzdělávání apod.

V každém případě, objev plurality kultur umožnil objevit pluralitu naší vlastní kultury, coby její základní, určující znak (Přibáň, 2004). Pluralismus vyžaduje tolerovat způsob života cizích společenství a respektovat existenci odlišných hodnot a norem. Je tedy kulturně relativistický, v protikladu s etnocentrismem. Ba dokonce, může být ve velkém napětí s multikulturalismem jako takovým.

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

Za většinový je považován názor, že multikulturalismus je **politika**, která podporuje etnické a kulturní odlišnosti, že multikulturalismus představuje jakési pokračování a prohlubování pluralismu, že multikulturní společnost se vyznačuje pluralitou. Podle Sartoriho (2005) je však tato domněnka mylná. Sartori tvrdí, že pluralismus a multikulturalismus se do značné míry navzájem vylučují. Protože za dobrou společnost považuje Sartori společnost pluralitní, je zřejmé, že se s konceptem multikulturalismu neztotožňuje. Tvrdí, že dnešní multikulturalismus popírá pluralismus.

Průvodce studiem:

*V této souvislosti vás odkazujeme na již citované dílo SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Esej o multietnické společnosti. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-022-2. Je vhodné pro hlubší studium, přičemž pro běžného čtenáře je snadno „uchopitelné“. V následujícím textu se v krátkosti zaměříme na multikulturní situaci ve Francii, též pod vlivem nedávných událostí.*

3. Multikulturalismus ve Francii

V souladu s chápáním národa jako jednoho, nedělitelného celku francouzský politicko-kulturní model, který je přísně sekulární, ignoruje skupinové zvláštnosti a vyžaduje, aby si všichni osvojili identitu francouzského národa, jeho historie, jazyka a kultury. V podstatě tedy jde o asimilační model. Ten stojí na jednostranném **procesu rychlé a „jednoduché“ adaptace imigranta do většinové společnosti, včetně získání občanství**. Očekává se, že imigrant se zřekne svého mateřského jazyka a dalších sociokulturních specifik. V duchu hesla Velké francouzské revoluce „*Volnost, rovnost, bratrství*“ může být dokonce samo zohledňování skupinových charakteristik ve Francii chápáno jako projev etnické či rasové diskriminace. Zastánci francouzského asimilačního modelu chápou koncepci multikulturalismu jako návrat ke „kmenovému myšlení“. Pro Francii je tedy typická **fyzická přítomnost a současné konceptuální / politická nepřítomnost multikulturalismu**.

Podnět k zamyšlení:

*Jak se díváte na nedávné i aktuální události ve Francii? Máme na mysli nepokoje na předměstích velkých pařížských měst před několika lety, zejména pak útok na pařížskou redakci satirického časopisu *Charlie Hebdo* (2015), teroristické útoky v Paříži v listopadu téhož roku a události posledních dnů v Nice.*

Ve Francii žijí milióny lidí, které už ani nemůžeme označit za přistěhovalce, protože se ve Francii narodili, ba dokonce jedná se často už o třetí generaci přistěhovalců, z celé řady zemí, zejména Tunisu, Maroka a Alžírsko (tzv. Maghřebienci).

Průvodce studiem:

Podíváme-li se na nějaké seriózní statistiky, např. Eurostatu (on-line), tj. statistiky EU, týkající se mezinárodní migrace, stavu obyvatelstva, pokud jde o státní příslušníky a cizince, a údaje týkající se nabývání státního občanství – viz http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs (cit. 22. 7. 2016),

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

získáme za rok 2013 údaj o cca 330 000 imigrantů ve Francii, z nichž cca 34 % získalo státní občanství. Mnoho z nás, možná, bude o těchto údajích pochybovat, ale tak tomu skutečně objektivně je. Maximálně můžeme říci, že mnoho Francouzů (daleko více, než je uvedený počet) má mezi svými předky přistěhovalce z Afriky. Zkrátka a dobře, jsou to občané Francie.

Z toho vyplývá, že Francie nemá problém s cizinci, ale s Francouzi, kteří se fakticky neztotožnili s kulturou majority. Jde zde o problémy s identitou, jakési „pocity vykořenění“, nenaplnění představ a očekávání, které tito Francouzi mají. Domnívají se, že je téměř nemožné dosáhnout standardu, který je vlastní ostatním Francouzům (mít lepší bydlení, vzdělání, lépe placenou, méně náročnou práci atd.). Jinými slovy, integrace se ve Francii spíše nezdařila. Ve skutečnosti se po přistěhovalcích vyžaduje úplná asimilace ve veřejné sféře, v té soukromé pak záleží na volbě každého jednotlivce, přirozeně i na podpoře, kterou v rámci dané skupiny má. To se nepochybně týká také vzdělávání. Jinými slovy, je zásadní rozdíl mezi veřejnými školami a školami soukromými, např. církevními. Muslimský šátek, stejně tak ale židovská jarmulka či křesťanský krucifix, by se tedy ve veřejných francouzských školách objevovat neměly.

Pro zájemce:

*Pokud Vás multikulturní situace Francie zajímá, odkazujeme Vás na již citovanou publikaci BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-020-9. Dozvíte se zde mnohem více o tzv. asimilacionistickém modelu, který multikulturní Francie ve veřejné sféře uplatňuje.*

4. Asimilace, integrace a inkluze

Podnět k zamyšlení:

Vnímáte nějaký rozdíl mezi asimilací a integrací? Pokud ano, jaký? Rozumíte pojmu „inkluze“? Jak tyto adaptační mechanismy, podle Vás, v teorii a praxi fungují? Máte v rukávu nějaké příklady dobré a špatné praxe?

Asimilace úzce souvisí s akulturací, tj. procesem, při kterém, při vzájemném, dostatečně dlouho trvajícím kontaktu dvou, dříve autonomních společností, dochází k přechodu velké části jedné kultury do druhé. Podle Průchy (2001): „Akulturační a asimilační procesy mívají složitý průběh a mohou vést až k překvapivé syntéze - k vykrytalizování nové kultury při průniku několika kultur. Jako nejvýraznější příklad se uvádí současná kultura USA, vzniklá jako „**tavící kotel**“ (**melting pot**), v němž se po několika století mísily kultury Irů, Britů, Slovanů, Italů a jiných evropských i neevropských přistěhovalců, až toto míšení dalo vznik současnému americkému národu a jeho specifické kultuře.“ To je jeden z možných pohledů na multikulturalismus, v tomto případě na příkladu USA, avšak na stejném příkladu můžeme demonstrovat poněkud odlišný koncept – tzv. **salátové mísy (salad bowl)**. V tomto případě se odlišné kultury v dané společnosti sice mísí, avšak zároveň si zachovávají četné odlišnosti. V tomto případě jde spíše o integraci.

V zásadě můžeme učinit závěr, že vždy jde o **míru adaptace člověka odlišné kultury / přistěhovalce na kulturu majority**, resp. míru ochoty tomu či onomu se přizpůsobit. Tak, jak na straně jedné, jsou ti, pro něž je dokonce asimilace, tedy úplné přizpůsobení se a získání nové identity, přímo cílem, tak jsou také ti, kdo se přizpůsobit nechtějí nebo to přímo

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

odmítají. Pak je i proces integrace velmi obtížný, někdy přímo nemožný. Inkluzi můžeme chápat jako jakýsi vyšší stupeň integrace. Probíhat však může jen tehdy, je-li nejen minorita, ale i majorita připravena na přijetí „těch druhých“, tedy musí zde být ochota i praktická připravenost z její strany.

Podnět k zamyšlení:

Když si tyto teorie představíme v praxi, dospějeme k závěru, že je velmi obtížné je bezproblémově realizovat. Znáte takové příklady, z pracovního soužití, ze školy, z běžných mezilidských vztahů? Zamyslete se nejen nad příklady „špatné praxe“, ale i té „dobré“.

Je zřejmé, že příklady dobré praxe existují a není jich málo. Nicméně podstata je v tom, co chceme vidět, zda jsme nastaveni „prointegračně“ a „proinkluzivně“, či nikoli. V souvislosti s tím, chceme zmínit tzv. emický a etický přístup k hodnocení úspěšnosti adaptace cizinců a dalších, kulturně odlišných lidí v majoritní společnosti. Buď je náš postoj relativistický, tj. s důrazem na vlivy dané kultury - **tzv. emický přístup**, nebo je etnocentrický, což znamená, že na kulturní odlišnosti nahlížíme prizmatem naší kultury, přičemž je vcelku přirozené, že vše, co s ní souvisí, považujeme za lepší - **tzv. etický přístup**.

Podnět k zamyšlení:

Je zřejmé, že popsání etický, ve své podstatě etnocentrický přístup je člověku vlastní. Jde jen o to si tuto skutečnost uvědomit a zabránit negativním stereotypům a předsudkům, které by mohly být nebezpečné, a to tím spíše, že žijeme v době tzv. uprchlické krize. Připusťme, že právě nyní, více než kdy jindy hrozí, že se negativní stereotypy a předsudky vymknou naší kontrole.

5. Uprchlíci, migranti a přistěhovalci

Ačkoliv **tzv. uprchlická krize** ovládla naše média a je předmětem různých evropských summitů a analýz, čísla z různých zdrojů (a to i velmi seriózních) o tom, kolik lidí do Evropy přichází, se někdy i výrazně liší.

Pro zájemce:

Uváděná data jsou nejčastěji z těchto zdrojů – z Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky OSN (UNHCR), z Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), z Evropské agentury pro řízení operativní spolupráci na vnějších hranicích členských států EU (FRONTEX) a ze dvou institucí Evropské unie - jednak ze Statistického úřadu EU (EUROSTAT) a také z Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO). Přestože statistiky těchto organizací byly médií většinou publikovány jako počty uprchlíků přicházejících do Evropy, při bližším pohledu zjistíme, že se jedná o různá data, zachycující rozdílné toky migrantů. Citujeme z webového portálu Faktus (on-line): „S nejvyšším číslem se za loňský rok můžeme setkat u Frontexu – 1,83 milionu. Jedná se o počet nelegálních přechodů vnějších hranic Evropské unie (nikoli pouze Schengenského prostoru), včetně Lichtenštejnska, Norska, Islandu a Švýcarska. .... Pokud jde o počty zachycených přechodů hranic do Itálie a Řecka, Frontex je odhadl na 1, 4 milionu. .... Celkový počet žádostí o azyl v Evropě v roce 2015 je podle UNHCR na úrovni 1,62 milionu. Po odečtení žádostí v tranzitních zemích na tzv. balkánské cestě, je celkové číslo žadatelů v EU zemích plus Švýcarsku, Norsku a na Islandu 1 131 249 osob.

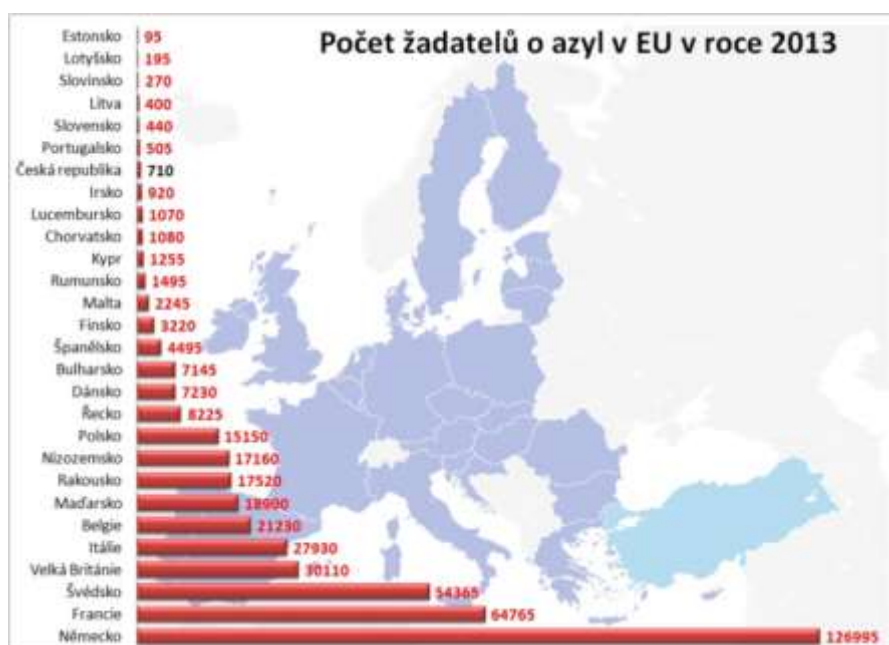
Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

UNHCR rovněž vydává počty migrantů, kteří byli zachyceni po příplutí do Itálie nebo Řecka. Za rok 2015 to bylo 1 015 078 osob.“ (cit. 22. 7. 2016)

Průvodce studiem:

Nyní se ve velké stručnosti zaměříme na situaci v České republice.

Zásadní je skutečnost, že ČR není pro uprchlíky standardně cílovou zemí, nýbrž zemí tranzitní. To dokládají i údaje, které jsou citovány na webovém portále *Security.cz*. „Na našem území bylo v loňském roce evidováno 446 503 cizinců s přechodným nebo trvalým pobytem (v roce 2012 to bylo 442 tisíc cizinců). Cizinci tvoří přes 4 % celé populace, ale je třeba si uvědomit, že do této skupiny jsou započítáni i slovenští občané (cca 90 tisíc). Přes 50 % cizinců je potom rozmístěno především na území Středočeského kraje, včetně hlavního města. Od začátku letošního roku požádalo o azyl pouze 400 cizinců, ale v sousedním Německu bylo těchto žádostí přibližně 100 tisíc. Lze to interpretovat i tak, že nejsme dostatečně atraktivní cílovou zemí. Současně to ministerstvo zdůvodňuje částečně i tím, že má ‚vybalancovanou migrační politiku‘. .... Česko je tedy až na 22. místě žebříčku v počtu žadatelů o azyl v rámci celé EU, zatímco suverénně vede Německo s neuvěřitelným počtem 126 995 žádostí“ - viz následující graf. (cit. 22. 7. 2016)

Zdroj: *Security* (on-line).

6. Kritika a obhajoba multikulturalismu a multikulturní výchovy

Multikulturalismus můžeme vnímat jako filozofii, jako politiku, v obecné i zcela konkrétní rovině, např. jako vzdělávací politiku, je to však v první řadě jev, faktický stav, jev, který můžeme označit za všudypřítomný, zejména díky globalizaci. Informační technologie, multimédia a internet nás dnes a denně přenášejí třeba i na druhý konec světa, avšak ani to není potřebné, chceme-li se setkat s odlišností. Ta je všude kolem nás, setkáváme se s ní na každém kroku. To, že dnes mohou lidé prakticky neomezeně cestovat, sice představuje určité riziko, avšak v první řadě jde o nevídaný benefit, který nám současná doba přináší. Stejně tak by ale bylo mylné domnívat se, že migrace je jev novodobý. Migrace je fenomén starý jako lidstvo samo a právě díky ní se dostáváme do kontaktu s odlišnostmi.

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

Jsou odlišnosti, které se nám jeví jako zvláštní, zajímavé, inspirující, obohacující náš život, v tom či onom, stejně tak ty, které nám připadají neutrální, nezajímavé nebo dokonce nás něčím méně či více iritují. Z mnohých máme obavy, strach, některé nám připadají nehezské, ošklivé či přímo odpudivé. V zásadě tedy jde o to, jaké emoce v nás odlišnosti vzbuzují. To pak klíčovým způsobem formuje naše postoje a ovlivňuje naše konkrétní chování k nim.

K multikulturalismu můžeme být kritičtí, stejně tak můžeme být jeho nadšenci, avšak, jak jsme již uvedli, jde o každodenní realitu. Podstata je tedy jiná. Jde o to, jaké nastavit mantinely, „pravidla hry“, jaká by v konkrétní podobě měla být integrační politika, zejména v oblasti bydlení, vzdělávání a zaměstnanosti, tak, aby integrace vůbec mohla fungovat. Ale ani to nestačí. Naprosto nezbytné je, aby na obou stranách byla příznivá „prointegrační“ atmosféra a to je nepochybně úkol pro pedagogy.

Podnět k zamyšlení:

To přirozeně neznamena, že musíme přijímat každou odlišnost, že máme v tomto smyslu měnit zákony či zapomenout na vlastní kulturní tradice. Být „vstřícný“ vůči migrantům znamená především potlačit vlastní xenofobní postoje, pochopit, že každý z nás se může dostat do situace, kdy bude „tím jiným“, v prostředí, které je pro něj zcela neznámé, často i nehostinné či přímo nepřátelské. S jakými reakcemi vůči cizincům se ve svém nejbližším okolí běžně setkáváte? Jaký postoj k cizincům Vy sám/sama zaujímáte?

Je vcelku normální, že zažíváme určité obavy a strachy z nekontrolovaného přílivu cizinců, nemělo by ale být v pořádku, pokud tyto obavy a strachy nepomíjejí ani v případě, že příliv cizinců je regulován. Stejně tak je na místě obava z teroristických útoků – jde v podstatě o novodobý způsob vedení války. Neměli bychom ale podléhat předsudečné představě, že každý muslim je vyznavač tzv. islámského státu. Ale nemusíme zacházet do krajnosti, postačí uvědomit si, že podléháme strachu např. z pracovní migrace.

Podnět k zamyšlení:

V této souvislosti Vám k přečtení doporučujeme článek Ondřeje Bendy „Migrace pracovní síly – metla současné západní civilizace?“ In HR forum (on-line). Najdete jej pod tímto odkazem: http://aa.ecn.cz/imq_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf. (cit. 23. 7. 2016) Jak na Vás tento článek působí? Uveďte jeden souhlasný a jeden nesouhlasný argument.

Objektivně vzato, nikomu z nás nehrozí ztráta pracovního místa „kvůli cizinci“. Každá demokratická společnost usiluje o rovné příležitosti, a to nejen co se týče přístupu k zaměstnání, ale i ke vzdělání atd. Opačný přístup by byl diskriminační. Proto bychom (nejen) s touto xenofobií měli bojovat.

Podnět k zamyšlení:

Nyní se v krátkosti zaměříme na multikulturní výchovu. Jaký je Váš postoj k ní a jaké jsou Vaše zkušenosti s ní?

Multikulturní výchova, tak jak ji známe z českého školství, vychází z konceptu školské politiky, která se zde formovala od roku 2000. Citujme z Bílé knihy – národního programu rozvoje

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

vzdělávání v České republice z roku 2007 (on-line): „Jde o vzdělávání podporující rozvoj klíčových kompetencí, činných a aktivizujících forem učení, získávání zkušeností, osvojení postojů, hodnot, strategií, jak se učit a jak komunikovat. Usiluje o vyváženost poznatkového kurikula a rozvoje postojů, hodnot, znalostí, dovedností a kompetencí pro život. Dále sem je zahrnuto posilování soudržnosti společnosti, tím spíše výchova k lidským právům, multikulturalitě, též podpora demokracie a občanské společnosti. Opomenout nelze ani podporu učení cizím jazykům, cíl učit dva cizí jazyky na úrovni základního vzdělání, stejně tak výchovu k partnerství a spolupráci v evropské a globalizující se společnosti.“

Multikulturní výchova má jistě i svá slabá místa, resp. nese s sebou určitá rizika, kterých bychom si měli být vědomi.

Podnět k zamyšlení:

Pokuste se na některá z nich sami přijít. Vycházejte přitom z teorie i školské praxe.

Navzdory všem záporům a rizikům, které s sebou multikulturní výchova nese, je třeba konstatovat jedno, totiž, že nic „lepšího“ v rukou nemáme, nemáme žádnou účinnou zbraň proti xenofobii a rasismu, nemáme nic jiného, co by nám mohlo pomoci vytvořit atmosféru tolerance a vzájemné spolupráce, napříč odlišnými kulturami. Nezbyvá tedy, než multikulturní výchovu realizovat a dělat ji dobře, smysluplně, efektivně, a to je nesmírně náročný úkol, který je před nás, pedagogy, postaven.

Kontrolní otázky:

- 1. Vlastními slovy popište fenomén multikulturalismu, který je tolik příznačný pro dnešní společnosti.*
- 2. Na konkrétním příkladu vysvětlíte, jak rozumíte pojmu „pluralita“. Jaké vlastnosti, prostřednictvím přívlastků, byste k tomuto pojmu přiřadil/a? Vnímáte nějaký rozdíl mezi multikulturalismem a pluralitou?*
- 3. Je, podle Vás, Francie multikulturní země? A jak byste v tomto smyslu hodnotil/a Českou republiku? Na základě jakých kritérií danou zemi vnímáte jako multikulturní?*
- 4. V čem je, podle Vás, největší pozitivum a v čem největší negativum soudobého multikulturalismu?*
- 5. Jakého cizince byste považoval/a za dobře adaptovaného na život v zemi, do níž se dlouhodobě přistěhoval? Je, podle Vás, v tomto smyslu potřebná úplná adaptace? Na konkrétním příkladu dobré či špatné praxe popište zmíněný adaptační proces.*
- 6. Jestliže např. zahalení obličeje muslimských žen hodnotíme „nevhodné“ je to, podle Vás, emický nebo etický přístup? Uveďte jiný příklad, z něž by bylo zřejmé, že rozumíte rozdílu mezi emickým a etickým přístupem.*
- 7. Jak byste popsal/a současnou multikulturní situaci v Evropě? Vnímáte ji jako v něčem nebezpečnou, ohrožující? Pokud ano, pokuste se analyzovat důvody svých obav. Které z těchto souvislostí – politické, ekonomické, sociální, zdravotní či pedagogické – jsou, podle Vás, nejdůležitější, pokud jde o nárůst počtu uprchlíků v Evropě? Své tvrzení zdůvodněte.*
- 8. A jak byste analyzoval/a současnou multikulturní situaci v České republice? Dále na tuto otázku odpovídejte stejně, jako v předchozím případě, právě ve vazbě na Českou republiku.*

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

9. K multikulturalismu nejprve zaujměte kritický postoj, posléze postoj pozitivní, v obou případech s uvedením relevantních argumentů.
10. Kritický, posléze pozitivní, postoj zaujměte k multikulturní výchově, v obou případech rovněž s uvedením smysluplných argumentů.

Základní literatura:

CICHÁ, M. *Multikulturalismus a multikulturní výchova*. Učební text k distančnímu studiu. Olomouc: Hanex, 2011. ISBN 978-80-7409-040-0.

PREISSOVÁ KREJČÍ, A., CICHÁ, M., GULOVÁ, L. *Jinakost, předsudky, multikulturalismus. Možnosti a limity multikulturní výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3287-8.

Doplňující literatura:

BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-020-9.

BARŠA, P., BARŠOVÁ, A. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005. ISBN 80-210-3875-6.

BENDA, O. Migrace pracovní síly – metla současné západní civilizace? In *HR forum* (on-line). Dostupné z:

http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf.
Cit. 23. 7. 2016.

PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea. *Multikulturalismus – ztracené paradigma?* Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. ISBN 978-80-244-4134-4.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV nakladatelství, 2001. ISBN 80-85866-72-2.

PŘIBÁŇ, J. *Jací můžeme být? Podoby demokracie a identity v multikulturní situaci*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN: 80-86429-30-X.

SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Esej o multietnické společnosti. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-022-2.

WELSCH, W. *Transkulturalität: Zwischen Globalisierung und Partikularisierung. In Interkulturalität – Grundprobleme der Kulturbegegnung*, s. 45-72. Mainz: Johannes Gutenberg-universität, 1998.

ALARM [on-line]. Dostupné z: <http://a2larm.cz/2015/11/uprchlici-ve-veku-migrace/>. [cit. 22. 7. 2016]

Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. In *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY*, 2007 [on-line]. Dostupné z:

Efektivní adaptace začínajících učitelů na požadavky školské praxe

<<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>. [cit. 23. 7. 2016]

ČLOVĚK V TÍSNĚ [on-line]. Dostupné z: <<https://www.clovekvtisni.cz/cs/migrace/info/castokladene-dotazy>>. [cit. 22. 7. 2016]

EUROSTAT. Statistika migrace a migrující populace [on-line]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs>. [cit. 22. 7. 2016]

FAKTUS [on-line]. Dostupné z: <<http://faktus.info/analyzy/uprchlici-unhcr-frontex-eurostat-easo-mladimuzi-nemecko/748-2/>>. [cit. 22. 7. 2016]

SECURITY [on-line]. Dostupné z: <<http://www.securitymagazin.cz/legislativa/migrace-cizincu-do-cr-klid-pred-bouri-nebo-nejsme-zemi-zaslibenou-1404043138.html>>. [cit. 23. 7. 2016]